

UCHWAŁA Nr XII/132/2016
RADY GMINY WIDUCHOWA
z dnia 16 maja 2016 roku

w sprawie uchwalenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Widuchowa na lata 2008-2032”- Aktualizacja.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446) oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U z 2013 poz. 1232, poz. 1238, poz. 21, poz. 821, poz. 888 z 2014r. poz. 40, poz. 47, poz. 457, poz. 822, poz. 1101, poz. 1146, poz. 1322, poz. 1662, z 2015r. poz. 122, poz. 151, poz. 277, poz. 478, poz. 881, poz. 933, poz. 1045, poz. 1223, poz. 774, poz. 1434, poz. 1593, poz. 2278, z 2016r. poz. 266) Rada Gminy Widuchowa uchwala, co następuje:

§1. Uchwala się „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Widuchowa na lata 2008-2032” – Aktualizacja stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Widuchowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Bogdan Kosmański

Załącznik do Uchwały Nr XII/132/2016
Rady Gminy Widuchowa
z dnia 16 maja 2016r.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Widuchowa na lata 2008 – 2032-Aktualizacja

Maj 2016 r.

SPIS TREŚCI

I.WPROWADZENIE.....	2
II.CELE I ZADANIA PROGRAMU.....	3
III. SZKODLIWOŚĆ AZBESTU DLA ZDROWIA LUDZKIEGO.....	5
IV. ANALIZA STANU PRAWNEGO.....	8
V. POSTĘPOWANIE Z ODPADAMI ZAWIERAJACYMI AZBEST.....	13
1. WYTYCZNE DOTYCZĄCE PRZEPISÓW BHP W ZAKRESIE BEZPIECZNEGO USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH.....	14
VI. ZAŁOŻENIA PROGRAMU.....	17
1. INWENTARYZACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I UTWORZENIEM BAZY DANYCH O ICH LOKALIZACJI	17
2. EDUKACJA MIESZKAŃCÓW W ZAKRESIE SZKODLIWOŚCI AZBESTU, ORAZ SPOSOBU POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJACYMI AZBEST.....	17
3. MOBILIZOWANIE WŁAŚCICIELI OBIEKTÓW DO USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	18
4. PODJĘCIE DZIAŁAŃ W POZYSKIWANIU FUNDUSZY ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH NA REALIZACJĘ PROGRAMU.....	18
5. ELIMINACJA POWSTAWANIA „DZIKICH WYSYPISK“ ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	21
6. OKRESOWA WERYFIKACJA I AKTUALIZACJA PROGRAMU.....	22
VII. BILANS WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY WIDUCHOWA.....	22
VIII. HARMONOGRAM USUWANIA WYROBÓW AZESTOWYCH.....	23
IX. ZAŁĄCZNIKI	27

I. WPROWADZENIE

W maju 2002r. Rada Ministrów przyjęła „Program Usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Program powstał w wyniku realizacji wycofywania azbestu z gospodarki i realizacji ustawy w zakresie stosowania wyrobów zawierających azbest oraz odpowiednich przepisów wykonawczych do tej ustawy, jak również konieczności oczyszczenia kraju z azbestu.

W Polsce od wielu lat stosowano i używano wyroby zawierające azbest, a największa ilość wyrobów azbestowych została wykorzystana do produkcji wyrobów budowlanych, głównie do płyt cementowo-azbestowych (płyty faliste, płyty karo, płyty acekolowe) do pokryć dachowych (zwanym eternitem) i elewacyjnych budynków mieszkalnych i przemysłowych.

Wyroby i odpady zawierające azbest stanowią potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzi. Stąd fakt bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz gospodarowanie odpadami azbestowymi wymaga szczególnego bezpieczeństwa na ściśle określonych zasadach.

Prawidłowe postępowanie na terenie gminy z wyrobami zawierającymi azbest powinno być zaplanowane w sposób szczególny tj. w formie opracowanego dokumentu – Planu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Gmina Widuchowa od 2008r. przystępuje do „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 14 maja 2002 roku.

Program ten zakłada oczyszczanie do 2032 roku terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest, nakłada on na gminy następujące zadania:

1. Współpracę z lokalnymi mediami w celu rozpowszechnienia informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby zawierające azbest.
2. Przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest.
3. Przygotowanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Programu”.

Azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. W związku z tym powstało wiele regulacji prawnych zakazujących stosowania i produkcji wyrobów

zawierających ten minerał, a także nakazujących usunięcie wyrobów już istniejących. 14 maja 2002 r. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej przyjęła długofalowy program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski.

Podstawowe cele programu to oczyszczenie terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest, wyeliminowanie spowodowanych azbestem negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski, a także sukcesywna likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko.

Wszyscy znani producenci płyt azbestowo-cementowych, stosowanych przede wszystkim w budownictwie, określali czas użytkowania swoich wyrobów na 30 lat. Wynikało to z kilkudziesięcioletnich doświadczeń w użytkowaniu płyt wytwarzanych powszechnie stosowaną tzw. mokrą metodą produkcji (metodą Hatscheka). Jednakże prawidłowo położone i zamontowane płyty, pomalowane farbą akrylową oraz konserwowane co 5 - 7 lat, praktycznie mogą być użytkowane ponad 30 lat, dlatego terminem docelowym realizacji programu jest 31 grudnia 2032 r.

Przy założonym okresie usuwania do 2032 r., wiele z tych wyrobów przekroczy wszelkie normy i granice bezpiecznego użytkowania. Dlatego niezwykle istotne jest ustalenie kolejności usuwania wyrobów zawierających azbest. W Polsce azbest najczęściej wykorzystywano do produkcji:

- pokryć dachów: eternit falisty i płaski;
- płyt elewacyjnych i balkonowych,
- rur do wykonywania instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i centralnego ogrzewania,
- sprzęgieł i hamulców do wind,
- różnych typów izolacji cieplnej, bojlerów, kotłów, wymienników ciepła, przewodów centralnego ogrzewania,
- ognioodpornych kocy azbestowych.

II. CELE I ZADANIA PROGRAMU

Podstawowym celem „Programu” jest usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Widuchowa, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu. Osiągając ten cel Gmina Widuchowa wypełni zobowiązanie, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej, deklarując oczyszczenie terenu państwa z azbestu i wyrobów zawierających azbest do roku 2032. Program zakłada realizację następujących zadań:

- oczyszczenie obszaru gminy Widuchowa z azbestu oraz usunięcie stosowanych

od wielu lat wyrobów zawierających azbest,

- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych azbestem,
- edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobu bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania,
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko oraz doprowadzenie, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- pomoc mieszkańcom gminy w realizacji kosztownej wymiany płyt cementowo – azbestowych zgodnie z przepisami prawa.

Zadaniem programu jest określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest. W programie zawarte zostały:

- oszacowane ilości wyrobów azbestowych oraz ich rozmieszczenie na terenie gminy, poprzez przeprowadzenie inwentaryzacji i utworzeniu bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest
- szacunki jednostkowych kosztów usuwania dachowych pokryć azbestowych i płyt azbestowo cementowych,
- podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu
- pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowych osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym, innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest,
- eliminacja możliwości powstania „dzikich wysypisk” z odpadami zawierającymi azbest,
- oczyszczanie terenu Gminy Widuchowa z odpadów azbestowych,
- bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom
- okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu

III. SZKODLIWOŚĆ AZBESTU DLA ZDROWIA LUDZKIEGO

Azbest jest nazwą handlową 6 różnych minerałów z grupy serpentynów i amfiboli występujących w postaci włóknistych skupień. Pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien, zawieszonych w powietrzu, następuje to w momencie korozji lub uszkodzenia wyrobów zawierających azbest. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Na typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien i ich stężenie oraz czas trwania narażenia. Podczas prac demontażowych można obniżyć emisję pylenia poprzez: nawilżanie wyrobów przed oraz w trakcie demontażu, w miarę możliwości ograniczenie obróbki i destrukcji mechanicznej demontowanego wyrobu, nie posługiwanie się urządzeniami napędzanymi elektrycznie. Azbest jest materiałem praktycznie niezniszczalnym, nie ulega on bowiem ani degradacji biologicznej, ani termicznej, w związku z czym po wprowadzeniu do środowiska może on pozostawać tam przez dziesiątki lat. W handlu powszechnie stosowano trzy rodzaje minerałów:

- krokidolit, „azbest niebieski” ma najkorzystniejsze właściwości mechaniczne, przez co był najchętniej wykorzystywany w przemyśle. Należy do grupy amfiboli, jest najbardziej szkodliwy, rakotwórczy i mutagenny - najwcześniej wycofany z użytkowania w latach 80 - tych,
- amosyt, „azbest brązowy”, należący do grupy amfiboli, o szkodliwości pośredniej między krokidolitem i chryzotylem. Ma włókna sztywniejsze i mniej giętkie w porównaniu z chryzotylem. Nie spotykany w wyrobach produkcji polskiej, stosowany w wyrobach europy zachodniej, często w formie tynków i natrysków ogniochronnych,
- chryzotyl „azbest biały” - przedstawiciel grupy serpentynu, - najczęściej z azbestów stosowany w produkcji wyrobów azbestowo - cementowych oraz popularnych wyrobów tkanych i przędz termoizolacyjnych.

Dla uniknięcia groźby chorób, organizm nie powinien być ekspozowany na powietrze „znacznie” zanieczyszczone pyłami azbestowymi. Ekspozycja nieznaczna, przypadkowa wydaje się nieunikniona, tak z uwagi na rozpowszechnienie wyrobów azbestowych, do niedawna w powszechnym będących użyciu, jak z powodu konsekwencji tego rozpowszechnienia - stałej obecności zmiennych, na ogół niewielkich poziomów pyłów azbestu, występujących w powietrzu atmosferycznym w sposób naturalny.

Zanieczyszczenia te w obszarach zindustrializowanych występują na nieco wyższych poziomach.

Można wyróżnić trzy rodzaje narażenia na pyły azbestowe, a mianowicie ekspozycję:

- zawodową – związaną z pracą w kopalni oraz w zakładach produkujących i stosujących wyroby azbestowe. Również praca w warsztatach samochodowych i praca przy usuwaniu wyrobów i materiałów zawierających azbest
- parazawodową – dotyczy mieszkańców terenów sąsiadujących z kopalniami i zakładami przetwarzającymi azbest oraz rodzin pracowników tych zakładów
- środowiskową – związana z występowaniem azbestu w powietrzu atmosferycznym, wodzie pitnej i artykułach spożywczych.

Pomimo tego, że azbest był wykorzystywany od czasów starożytnych, to jego szkodliwy wpływ na organizm człowieka rozpoznano dopiero na początku XX wieku. Nawet krótkookresowe narażenie na działanie azbestu może prowadzić do zaburzeń oddechowych, bólów w klatce piersiowej oraz podrażnienia skóry i błon śluzowych. Z kolei chroniczna ekspozycja na włókna azbestowe może być przyczyną takich chorób układu oddechowego jak:

- pylica azbestowa (azbestoza) – rodzaj pylicy płuc spowodowanej wdychaniem włókien azbestowych. Przejawia się suchym, męczącym kaszlem, dusznością wysiłkową, bólami w klatce piersiowej oraz objawami nieżytu oskrzeli i rozedmy płuc. Włókna azbestowe wnikają aż do najgłębszych części płuc. Powstają ciała żelaziste, które powodują uszkodzenia i zwłóknienia tkanki płucnej.

W latach 1976-96 rozpoznano w Polsce 1314 przypadków azbestozy płuc. Powodowana jest przez stosunkowo duże stężenia włókien, a jej okres rozwoju może trwać nawet 30 - 40 lat.

- zmiany opłucnowe – występują już przy niewielkim narażeniu na włókna azbestowe. Powodują one ograniczenie funkcjonowania płuc, a także zwiększają ryzyko zachorowania na raka oskrzeli i międzybłoniaka opłucnej.
- rak płuc – najczęściej powodowanym przez azbest nowotworem dróg oddechowych jest rak oskrzeli. Jest to seria nienaprawionych defektów genetycznych w komórkach prowadzących do rozwoju guza. Ekspozycja na azbest powoduje powstawanie międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej. Jest to postępująca choroba prowadząca do śmierci. Okres rozwoju może wynosić nawet 25 – 40 lat, a śmierć następuje po dwóch latach od wystąpienia objawów.

Nowotwór ten rozwija się u osób zawodowo narażonych na kontakt z azbestem oraz u osób mieszkających w okolicach kopalni i zakładów przetwórstwa azbestu. Minister Pracy i Polityki Społecznej Rozporządzeniem z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy ustalił wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń chemicznych i pyłowych czynników szkodliwych dla zdrowia. Wśród pyłów znalazły się również pyły zawierające azbest. Jednakże należy pamiętać, że pojęcie stężeń dopuszczalnych w przypadku azbestu jest umowne i stanowi kompromis pomiędzy wymaganiami medycyny a możliwościami technicznymi, a działania Unii Europejskiej dążą do zminimalizowania wpływu azbestu na zdrowie ludzkie. Szkodliwe działanie azbestu może zostać zwielokrotnione w momencie jednoczesnego narażenia organizmu na inne substancje rakotwórcze (np. węglowodory aromatyczne, metale ciężkie czy dym tytoniowy).

Nadal istnieje skażenie środowiska pyłem azbestu, pochodzącym z tak zwanych „dzikich wysypisk odpadów” – szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach. Nadal ma miejsce pylenie – w coraz większym stopniu – z uszkodzonych powierzchni płyt na dachach i elewacjach budynków. Poważny niepokój budzi także fakt, że usuwanie obecnie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest przez przypadkowe i nieprofesjonalne firmy lub na własną rękę, zwiększa zagrożenie pyłem azbestowym dla mieszkańców.

Dane dotyczące szkodliwego oddziaływania azbestu na zdrowie człowieka i działania rakotwórczego tego minerału odnoszą się do azbestu zawartego w powietrzu. Brak jest dowodów na wpływ włókien azbestowych, dostających się do organizmu drogą pokarmową, w tym obecnych w wodzie przeznaczonej do spożycia.

Dotychczasowe badania epidemiologiczne nie wykazały ujemnego wpływu azbestu zawartego w wodzie przeznaczonej do spożycia na zdrowie ludzi. Nie stwierdzono zależności między obecnym w wodzie pitnej azbestem a zwiększoną zapadalnością na nowotwory złośliwe, w tym nowotwory przewodu pokarmowego.

Zawartość azbestu w wodzie przesyłanej rurami azbestowo-cementowymi, pod warunkiem, że woda nie wykazuje właściwości korozyjnych w stosunku do cementu, na ogół nie różni się od naturalnego tła.

Rury azbestowo-cementowe, stosowane w instalacjach wodociągowych, mogą być źródłem narażenia na pylenie podczas usuwania awarii, ponieważ wiąże się to z odstawianiem, odcinaniem i usuwaniem uszkodzonego odcinka przewodu i może

powodować uwalnianie do atmosfery włókien azbestowych, jednak ekspozycja taka ma charakter krótkotrwały.

Obecnie, w związku z zaprzestaniem produkcji rur azbestowo-cementowych nie mogą one już być instalowane w nowych lub poddawanych wymianie sieciach wodociągowych. Zgodnie z informacjami przedstawionymi powyżej, nie ma konieczności natychmiastowej wymiany rur azbestowo-cementowych w instalacjach wodociągowych.

Dlatego zastępowanie rur azbestowo-cementowych w instalacjach ziemnych wyrobami bezazbestowymi powinno następować sukcesywnie, w miarę technicznego zużycia lub w przypadku woli wymiany na rury bezazbestowe.

IV. ANALIZA STANU PRAWNEGO

Poniżej zamieszczono wykaz aktów prawnych dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest, sposobu postępowania z tymi wyrobami, wraz z innymi zagadnieniami dotyczącymi azbestu.

- **Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest** (tekst jednolity z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z póź. zm.) Ustawa weszła w życie 28 września 1997 roku. Zakazuje ona wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 r., a z dniem 28 marca 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami.
- **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach** (Dz. U. z 2013r., poz.21). Ustawa określa zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. Ustawa wprowadza obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.
- **Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane** (Dz.U. z 2013 r. poz. 1409 t.j.) Wśród wielu przepisów znajduje się zapis mający zastosowanie w przypadkach występowania azbestu. Art. 30 ust. 3 stanowi: właściwy organ może nałożyć, w

drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 tego art. jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować:

- o zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia,
- o pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków,
- o pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych,
- o wprowadzenie, utrwalenie bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.

- **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska** (Dz.U. z 2013r. poz. 1232 j.t.) Ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa zawiera szereg istotnych i ważnych postanowień dotyczących m.in.:

- o Państwowego monitoringu środowiska jako systemu pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku,
- o Opracowania prognoz oddziaływania na środowisko, w tym gospodarki odpadami, a także programów wojewódzkich, zmierzających do przestrzegania standardów jakości środowiska,
- o Ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem, sposobu postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska,
- o Kar i odpowiedzialności za nie przestrzeganie zasad i przepisów dotyczących ochrony środowiska,
- o Konieczności oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których on się znajduje.

- **Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw** (Dz.U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.). Ustawa reguluje tryb postępowania oraz obowiązki podmiotów określanych ustawą. W art. 54 ustawa odnosi się do odpowiednich zapisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Ustawa udziela delegacji ministrowi właściwemu

do spraw gospodarki, do określenia w drodze rozporządzenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw transportu oraz ministrem właściwym do spraw środowiska – sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

- **Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych** (Dz. U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm.). Ustawa reguluje – na gruncie prawa europejskiego – problematykę dotyczącą substancji i preparatów chemicznych, w tym niebezpiecznych. Ustawa określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko. Zgodnie z ustawą tworzy się urząd Inspektora do Spraw Substancji i Preparatów Chemicznych.
- **Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych** (Dz. U. z 2011r. Nr 227, poz. 1367). Ustawa określa zasady przewozu towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach.
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów** (Dz. U. z 2014r., poz. 1925). Zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych niżej grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:
 - 06 07 01 - odpady azbestowe z elektrolizy
 - 06 13 04 - odpady z przetwarzania azbestu
 - 10 11 81 - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła)
 - 10 13 09- odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych
 - 15 01 11- opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi
 - 16 01 11 - okładziny hamulcowe zawierające azbest
 - 16 02 12 - zużyte urządzenia zawierające azbest
 - 17 06 01 - materiały izolacyjne zawierające azbest
 - 17 06 05 - materiały konstrukcyjne zawierające azbest

- **Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 6 czerwca 2014 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U.z 2014r., poz. 817).** Określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest:
 - a) pyły zawierające azbest chryzotyl - 1,0 mg/m³
 - włókna respirabilne - 0,2 włókien w cm³
 - b) pyły zawierające azbest krokidolit - 0,5 mg/m³
 - włókna respirabilne - 0,2 włókien w cm³
- **Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U.z 2011r. Nr 227, poz. 1367 z późn. zm.).** Określa szczegółowe warunki i tryb wydawania świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu towarów niebezpiecznych, jego wzór i sposób wypełnienia.
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 125, poz. 1033).** Określa terminy, sposoby przedkładania wojewodzie przez organa władz samorządowych informacji o rodzaju, ilości i miejscu występowania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.
- **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).** Określa zakres i formę informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (zwanego "planem bioz") oraz szczegółowy zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi (wyroby zawierające azbest).
- **Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U.z 2011r. Nr 8, poz. 31)**
- **Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U.**

2004 Nr 71, poz. 649). Określa obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest; warunki przygotowania do transportu i transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania; wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

- **Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824)** Określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.
- **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 109).** Pracodawca, który zatrudnia lub zatrudniał osobę w warunkach narażenia zawodowego na działanie pyłów zawierających włókna azbestu, wpisuje i aktualizuje w książeczce badań profilaktycznych tej osoby dane osobowe wraz z danymi dotyczącymi okresu zatrudnienia w warunkach narażenia na pył azbestu oraz szczegółowe parametry tego narażenia.
- **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbestie (Dz. U. Nr 189, poz.1603)** Rozporządzenie określa wykaz bezpłatnych leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbestie, sposób realizacji recept oraz tryb rozliczania przez oddziały wojewódzkie Narodowego Funduszu Zdrowia z budżetem państwa kosztów tych leków.
- **Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r.** Określa główne kierunki działania w okresie 30-u lat, potrzebne środki na realizację "Programu...", a także podaje szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest w całym kraju oraz poszczególnych województwach.

V. POSTĘPOWANIE Z ODPADAMI ZAWIERAJACYMI AZBEST

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649) szczegółowo określa sposób demontażu pokryć cementowo-azbestowych. Prace związane z demontażem lub naprawą wyrobów zawierających azbest mogą być wykonane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie BHP przy usuwaniu i wymianie wyrobów zawierających azbest. Wykonawcy w/w prac powinni posiadać odpowiednie zezwolenie na prowadzenie działalności w wyniku której powstają odpady niebezpieczne, oraz zobowiązani są do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac poprzez zastosowanie odpowiednich zabezpieczeń,
- ogrodzenie terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktatów komunikacyjnych dla osób pieszych,
- umieszczenie tablic ostrzegawczych,
- zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych w celu zmniejszenia emisji włókien azbestu

Prace powinny być prowadzone w taki sposób aby wyeliminować uwalnianie włókien azbestu lub zminimalizować pylenie do dopuszczalnej wartości stężeń w powietrzu zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Obecnie unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest następuje poprzez składowanie ich na odpowiednich składowiskach odpadów niebezpiecznych. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest należy do właściciela nieruchomości. Jednak z powodu braku środków finansowych u większości właścicieli nieruchomości usuwanie azbestu, który występuje między innymi w płytach eternitowych pokrywających dachy budynków jest niemożliwe. W związku z tym Gmina Widuchowa będzie czyniła starania aby pozyskać środki zewnętrzne w celu przyspieszenia przez mieszkańców procesu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest poprzez dofinansowanie kosztów usuwania, transportu i unieszkodliwiania azbestu.

1) Wytyczne dotyczące przepisów BHP w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowych

Wyroby zawierające azbest znajdujące się w budynkach nie są samoczynnym zagrożeniem dla jego mieszkańców, nie muszą być bezwzględnie usuwane z obiektu. Ważne jest, aby były one prawidłowo eksploatowane, tj. zgodnie ze swoim przeznaczeniem i zgodnie z zaleceniami dotyczącymi użytkowania wyrobów azbestowych lub ich opisem technicznym, ewentualnie gwarancją. W celu przedłużenia użytkowania wyrobów zawierających azbest i zachowania ich dobrego stanu możliwa jest impregnacja lub pomalowanie. Dotyczy to tylko wyrobów, które są w dobrym stanie technicznym i których powierzchnia jest czysta. Są to mimo wszystko rozwiązania tymczasowe, gdyż jedynie przesuwają w czasie istniejący problem, nie rozwiązując go. Z kolei wyroby typu: izolacje azbestowe, tektury, sznury itp. oraz wyroby znajdujące się wewnątrz obiektów, zwłaszcza wyroby w obiektach systematycznie użytkowanych, należy bezwarunkowo usunąć.

Właściciel (zarządca) obiektów i urządzeń budowlanych z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest powinien dokonać ich przeglądu technicznego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649) oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192 poz. 1876).

Jeżeli przy usuwaniu, demontażu i rozbiórce elementów azbestowych lub materiałów zawierających azbest nie wystąpi naruszenie ani wymiana fragmentów konstrukcji budynku oraz gdy nie ulegnie zmianie wygląd elewacji, to pozwolenie na budowę, będące jednocześnie pozwoleniem na rozbiórkę, nie jest wymagane. W przeciwnym wypadku uzyskanie takiego pozwolenia jest konieczne.

Prace mające na celu usunięcie azbestu z obiektu budowlanego, powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu organowi administracji architektoniczno-budowlanej na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót.

Tylko przedsiębiorcy posiadający odpowiednią decyzję sankcjonującą wytwarzanie odpadów niebezpiecznych mogą wykonywać prace związane z usuwaniem azbestu. Wykonanie prac przez inwestora we własnym zakresie także

wymaga uzyskania takiej decyzji. Wykonawca prac zobowiązany jest sporządzić szczegółowy plan prac, który zawiera przede wszystkim:

- ilość wytworzonych odpadów
- identyfikację rodzaju azbestu
- klasyfikację wytworzonego odpadu
- warunki ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

1) izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska;

2) ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska;

3) umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem"; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: "Uwaga! Zagrożenie azbestem - krokidolitem";

4) zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska;

5) zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;

6) codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro;

7) izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit;

8) stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń;

9) zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac,

szczegółności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Wykonawca usuwający azbest zobowiązany jest złożyć właścicielowi/ zarządcy nieruchomości pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonanych prac i oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego. Oświadczenie to przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat. Ponadto wykonawca pakuje i przygotowuje odpady azbestowe do transportu.

Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska, w szczególności przez:

- 1) szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m³;
- 2) utrwalenie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³;
- 3) szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³ w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie;
- 4) utrzymywanie w stanie wilgotnym odpadów w trakcie ich przygotowywania do transportu;
- 5) oznakowanie opakowań;
- 6) magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Odpady może przekazać tylko podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania odpadów azbestowych i transportu tych odpadów. Prawidłowość wykonywanych działań w tym zakresie powinna być potwierdzona kartami ewidencji i przekazania odpadów.

VI. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Realizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Widuchowa, będzie procesem długotrwałym ograniczonym możliwościami finansowymi gminy jak i mieszkańców. Wykonanie Programu powierza się Wójtowi Gminy

Widuchowa. Realizacja Programu przebiegać będzie następująco:

1) Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i utworzeniem bazy danych o ich lokalizacji

Podstawą opracowania Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest było przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie całej Gminy oraz utworzenie bazy danych o ich lokalizacji. Dokonano spisu gospodarstw domowych, budynków wielorodzinnych oraz innych obiektów na których stwierdzono występowanie azbestu. Z uzyskanych informacji podczas inwentaryzacji utworzono bazę danych o nieruchomościach na których występują wyroby zawierające azbest.

2) Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, oraz sposobu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

W ramach edukacji mieszkańców na stronie internetowej zamieszczone zostaną następujące informacje:

- przepisy prawa regulujące obowiązki postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposoby bezpiecznego ich usuwania,
- zagrożenia jakie mogą wystąpić z użytkowania azbestu,
- aktualny wykaz firm posiadających decyzję w sprawie zatwierdzenia programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest na terenie powiatu gryfińskiego

3) Mobilizowanie właścicieli obiektów do usuwania wyrobów zawierających azbest poprzez:

- edukację w zakresie szkodliwości tych wyrobów
- informowanie o potencjalnych źródłach uzyskania dotacji, kredytów preferencyjnych i pożyczek na wymianę pokryć dachowych,
- bieżąca aktualizacja informacji zamieszczanych na stronie internetowej Urzędu Gminy Widuchowa,

4) podjęcie działań w pozyskiwaniu funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację programu

Gmina Widuchowa podejmie starania w celu pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych tj:

- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie

Zasady funkcjonowania tych funduszy określa Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r.-Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zmianami).

Zasadniczym celem **Narodowego Funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działalności określa Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe - dokumenty wewnętrzne Narodowego Funduszu, w tym zwłaszcza zasady udzielania pomocy finansowej oraz lista przedsięwzięć priorytetowych. W zakresie ochrony powierzchni ziemi, w tym ochrony środowiska przed odpadami, zakłada się dofinansowanie zadań inwestycyjnych zgodnych z niżej wymienionymi programami priorytetowymi:

- Przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów opakowaniowych, poużytkowych i niebezpiecznych
- Wsparcie dla przedsiębiorców i gmin w zakresie unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest
- Likwidacja uciążliwości starych składowisk odpadów niebezpiecznych.
- Przeciwdziałanie powstawaniu i unieszkodliwianie odpadów przemysłowych i odpadów niebezpiecznych.
- Budowa i modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę.
- Realizacja międzygminnych i regionalnych programów zagospodarowania odpadów komunalnych (w tym budowa zakładów przetwórstwa odpadów oraz wspomaganie systemów zagospodarowywania osadów ściekowych).

Rolą **Wojewódzkiego Funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych.

W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOŚiGW listy zadań priorytetowych, które mogą być dofinansowywane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Warunki udzielenia dofinansowania:

- udokumentowane pełne pokrycie planowanych kosztów przedsięwzięcia,
- wywiązanie się przez Wnioskodawcę z obowiązku uiszczania opłat i kar, stanowiących przychody Narodowego Funduszu oraz wywiązywania się z innych zobowiązań w stosunku do Funduszu,
- przedsięwzięcie nie może być zakończone,
- udzielone dofinansowanie nie może przekroczyć kosztów przedsięwzięcia.

Fundusze, oprócz udzielania pożyczek i przyznawania dotacji, zgodnie z art. 411 ust. 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) także mogą:

- udzielać dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- może udostępniać swoje środki finansowe bankom i innym organizacjom finansowym z przeznaczeniem na udzielanie kredytów i pożyczek na wskazane przez Fundusz programy i wybrane przedsięwzięcia ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Banki najbardziej aktywnie wspierające inwestycje ekologiczne:

Bank Ochrony Środowiska S.A. - statutowo nałożony obowiązek kredytowania inwestycji służących ochronie środowiska,

BOŚ świadczy kompleksowe usługi finansowe dla podmiotów realizujących inwestycje w zakresie ochrony środowiska. We współpracy z WFOŚiGW BOŚ udziela kredyty inwestycyjne „AZBESTOWE” związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu i wyrobów zawierających azbest, polegające na wymianie powierzchni dachowych lub elewacyjnych wykonanych z materiałów zawierających azbest. W kosztach kwalifikowanych znajdują się roboty demontażowe, transport i unieszkodliwienie odpadu zawierającego azbest, zakup materiałów do wykonania zamiennych pokryć dachowych lub elewacyjnych, roboty budowlano-montażowe związane z wykonaniem zamiennych pokryć dachowych lub elewacyjnych. Kredyty przeznaczone dla wszystkich ubiegających się z terenu

woj. zachodniopomorskiego, z wyjątkiem jednostek samorządu terytorialnego.

Warunki kredytowania:

- wartość kredytu: do 80% kosztu inwestycji
- oprocentowanie: 0,3 s.r.w. lecz nie mniej niż 2% p.a.
- okres realizacji inwestycji: do 6 miesięcy od daty postawienia kredytu do dyspozycji kredytobiorcy,
- okres kredytowania: do 5 lat
- prowizja: zgodnie z tabelą opłat i prowizji BOŚ S.A.

Fundusze Strukturalne, Fundusz Spójności

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej istnieje możliwość finansowania inwestycji w ochronie środowiska z Funduszy Strukturalnych oraz Funduszu Spójności, a także możliwość finansowania inwestycji z Europejskiego Funduszu Regionalnego -

zakres pomocy:

zaopatrzenie w wodę, gospodarka wodna, gospodarka odpadami

Fundusz Spójności.

Jest to fundusz, z którego dofinansowanie mogą otrzymać duże projekty lub grupy projektów, tworzących wspólną całość. Maksymalny poziom dofinansowania to 85% wydatków kwalifikowalnych. Pozostałe 15% zagwarantować musi strona polska, pochodzić one mogą z różnych źródeł wyłączając fundusze strukturalne. Źródłami tymi mogą być:

- środki publiczne w tym np.: budżet centralny, budżet administracji samorządowej, nadwyżka finansowa przedsiębiorstwa komunalnego, pożyczki/kredyty pozyskane z np. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej lub wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej lub Międzynarodowych Instytucji Finansowych (Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju);
- środki prywatne (partnerstwo publiczno-prywatne);
- inne np. pożyczki/kredyty z banków komercyjnych.

W sektorze środowiska dofinansowanie mogą otrzymać m.in. inwestycje z dziedziny racjonalizacji gospodarki odpadami oraz ochrony powierzchni ziemi. Beneficjentami w sektorze środowiska mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- związki jednostek samorządu terytorialnego,
- komunalne spółki prawa handlowego,
- inne podmioty publiczne (np. Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej, spółki Skarbu Państwa) lub prywatne.

5) eliminacja powstawania „dzikich wysypisk” odpadów zawierających azbest

działanie to realizowane będzie w następujący sposób:

W procesie edukacji związanej z postępowaniem z odpadami zawierającymi azbest na bieżąco będziemy informować społeczeństwo naszej Gminy o niebezpieczeństwie jakie niesie za sobą nie odpowiednie postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest i to powinno wyeliminować powstawanie „dzikich wysypisk” tych odpadów.

Ponadto na bieżąco przeprowadzany będzie monitoring występowania „dzikich wysypisk” z odpadami zawierającymi azbest, a w przypadku stwierdzenia ich występowania będą one likwidowane.

6) okresowa weryfikacja i aktualizacja programu

Realizacja Programu jest procesem długotrwałym w związku z tym zakłada się jego aktualizację w celu dostosowania go do zmieniających się warunków prawnych, finansowych oraz możliwości realizacyjnych.

VII. BILANS WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY WIDUCHOWA

Na terenie gminy Widuchowa przeprowadzono inwentaryzację wyrobów azbestowo-cementowych stanowiącą załącznik nr 1 do niniejszego „Programu”, Opracowana została na podstawie badań ankietowych. W Gminie Widuchowa przeważa zabudowa jednorodzinna wraz z zabudową gospodarczą. Natomiast w niektórych miejscowościach dodatkowo występują duże budynki gospodarcze po byłych PGR.

Z zebranych danych wynika, że na terenie gminy występuje **67235 m²** wyrobów azbestowych. Stan techniczny wyrobów azbestowych można ocenić jako dość dobry. Ilość wyrobów azbestowych, występujących w poszczególnych typach zabudowy, przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela nr 1

Ilość wyrobów azbestowo-cementowych występujących na terenie gminy Widuchowa w poszczególnych miejscowościach:

Lp	nazwa miejscowości	Funkcja budynku			suma
		mieszkalny	gospodarczy	inny	
1	Widuchowa	2473	3064	823	6360
2	Kiełbice	270	320	40	630
3	Polesiny	370	440	421	1231
4	Lubiczyn	210	2740	130	3080
5	Krzywin	402	2082	588	3072
6	Ognica	1301	1509	1253	4063
7	Marwice	556	1434	115	2105
8	Czarnówko	1835	2761	30	4626
9	Kłodowo	774	716	195	1685
10	Żarczyn	1761	2331	554	4646
11	Bolkowice	288	5577	360	6225
12	Lubicz	3589	6311	112	10012
13	Żelechowo i ośrodek "Kiełbicze"	2678	9116	1517	13311
14	Dębogóra	2844	2958	1176	6978
15	Rynica	0	0	6	6
16	Pacholeta	279	324	30	633
17	Pąkowo	180	342	295	817
18	Wilcze	180	144	0	324

SUMA:	19990	42169	7645	69804
--------------	--------------	--------------	-------------	--------------

Jak wcześniej wspomniano, stan techniczny wszystkich pokryć azbestowo-cementowych określa się jako dobry, w większości kwalifikuje te pokrycia do III stopnia pilności, czyli do ponownej oceny w czasie pięciu lat. Należy zaznaczyć, że odpowiednie zabezpieczenie wyrobów zawierających azbest np. poprzez pomalowanie, może przedłużyć ich żywotność, jednak nie uchroni przed ich całkowitym usunięciem.

VIII. HARMONOGRAM USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH

Tabela 1

Harmonogram działań mających na celu usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Widuchowa na lata 2008 – 2032

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji
1.	Sporządzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Widuchowa	IV-V 2008
2.	Opracowanie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest”	V 2008
3.	Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, oraz sposobu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest poprzez: - Przygotowanie informacji na stronie internetowej Gminy - opracowanie broszur informujących o szkodliwości wyrobów zawierających azbest	2008 - 2032
4.	Realizacja „Programu...”	2008 - 2032
5.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest	2008 – 2032
6.	Monitoring i ocena realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest”	2008 - 2032

Ustalenie kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest opiera się na informacji uzyskanych od firm posiadających zezwolenie na wytwarzanie tego typu odpadów.

Wykaz podmiotów, które posiadają zezwolenie w zakresie wytwarzania odpadów zawierających azbest na terenie powiatu gryfińskiego znajduje się w **załączniku nr 2.**

W celu obliczenia kosztów związanych z usunięciem wyrobów zawierających azbest wzięta została pod uwagę cena demontażu azbestu, pakowanie, transport i utylizacja na składowisku.

Aktualnie w województwie zachodniopomorskim wydzielono kwatery do składowania odpadów azbestowo-cementowych w trzech składowiskach: Marianowo, Dalsze, Sianów.

Zgodnie z Ustawą o odpadach, „odpady powinny być w pierwszej kolejności poddawane odzyskowi lub unieszkodliwiane w miejscu ich powstania” jedyną dopuszczalną, uregulowaną prawnie metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie, z zachowaniem warunków szczegółowo określonych przez Ministra Środowiska.

Tabela 2

Koszty usunięcia 1 m² płyt azbestowo-cementowych (demontaż, pakowanie, transport i utylizacji)

Firma	Cena usług zł netto
Firma 1	26,00
Firma 2	30,00
Firma 3	21,00

Średni koszt usunięcia 1m² płyty cementowo-azbestowej wynosi **26,00 zł netto**. Na kwotę tę składa się:

- cena demontażu, zapakowania płyt:
- transport
- utylizacja na składowisku

Przy utylizacji dużych ilości azbestu cena podlega negocjacji.

Cena demontażu uzależniona jest od wysokości budynku i masy odpadu. Przy zabudowie wysokiej konieczne jest rozstawienie rusztowań, co także wiąże się z dodatkowymi kosztami.

Przybliżony koszt usunięcia wyrobów azbestowo-cementowych z poszczególnych typów zabudowy w gminie Widuchowa wynosi:

Z budynków posiadających funkcję mieszkalną:

$$19079 \text{ m}^2 \times 26 \text{ zł/m}^2 = 496.054,00 \text{ zł netto}$$

z budynków posiadających funkcję gospodarczą:

$$40660 \text{ m}^2 \times 26 \text{ zł/m}^2 = 1\,057\,160,00 \text{ zł netto}$$

z innych budynków (wiaty, stodoły, garaże, ośrodek wypoczynkowy):

$$7496 \text{ m}^2 \times 26 \text{ zł/m}^2 = 194\,896,00 \text{ zł netto}$$

Podsumowując, **ogólny koszt** usunięcia wyrobów azbestowych z gminy Widuchowa wyliczony na podstawie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz szacunkowych kosztów demontażu, transportu i utylizacji wyniesie:

$$67235 \text{ m}^2 \times 26 \text{ zł/m}^2 = 1\,748\,110,00 \text{ zł netto}$$

Gminny Plan usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być weryfikowany corocznie. Założenie i prowadzenie bazy danych dotyczących ilości, rodzaju, miejsca występowania i usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest powinno być niezbędnym narzędziem w monitorowaniu i ocenie wdrażania planu.

Wdrożenie „Planu” powinno być spójne z innymi działaniami gminy w zakresie ochrony środowiska i zdrowia ludzi a w szczególności z:

- Gminnym Programem Ochrony Środowiska
jak również w powiązaniu z :
- Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski
- Wojewódzkim i Powiatowym Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

IX. ZAŁĄCZNIKI

załącznik nr 1

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest

WIDUCHOWA – 6360 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	2473
Budynki gospodarcze	3064
inne (wiaty, stodoły, garaże)	823

KIEŁBICE – 630 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	270
Budynki gospodarcze	320
inne (wiaty, stodoły, garaże)	40

POLESINY – 1231 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	370
Budynki gospodarcze	440
inne (wiaty, stodoły, garaże)	421

LUBICZYN – 3080 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	210
Budynki gospodarcze	2740
inne (wiaty, stodoły, garaże)	130

KRZYWIN 3072 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	402
Budynki gospodarcze	2082
inne (wiaty, stodoły, garaże)	588

OGNICA – 4063 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	1301
Budynki gospodarcze	1509
inne (wiaty, stodoły, garaże)	1253

MARWICE – 2105 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	556
Budynki gospodarcze	1434
inne (wiaty, stodoły,	115

garaże)	
---------	--

CZARNÓWKO – 4626 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	1835
Budynki gospodarcze	2761
inne (wiaty, stodoły, garaże)	30

KŁODOWO – 1685 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	774
Budynki gospodarcze	716
inne (wiaty, stodoły, garaże)	195

ŻARCZYN – 4646 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	1761
Budynki gospodarcze	2331
inne (wiaty, stodoły, garaże)	554

BOLKOWICE – 6225 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	288
Budynki gospodarcze	5577
inne (wiaty, stodoły, garaże)	360

LUBICZ– 10012 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	3589
Budynki gospodarcze	6311
inne (wiaty, stodoły,	112

garaże)	
---------	--

ŻELECHOWO – 13607 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	2896
Budynki gospodarcze	9184
inne (wiaty, stodoły, garaże)	1527

DĘBOGÓRA 6978 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	2844
Budynki gospodarcze	2958
inne (wiaty, stodoły, garaże)	1176

RYNICA - 6 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	0
Budynki gospodarcze	0
inne (wiaty, stodoły, garaże)	6

PACHOLETA – 633 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	279
Budynki gospodarcze	324
inne (wiaty, stodoły, garaże)	30

PAKOWO 817 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m ²)
Budynki mieszkalne	180
Budynki gospodarcze	342
inne (wiaty, stodoły, garaże)	295

WILCZE – 324 m²

Funkcja budynku	powierzchnia (m2)
Budynki mieszkalne	180
Budynki gospodarcze	144
inne (wiaty, stodoły, garaże)	0

Załącznik nr 2

Wykaz niektórych podmiotów, które posiadają zezwolenie w zakresie wytwarzania odpadów zawierających azbest na terenie powiatu gryfińskiego

LP	FIRMA	Zakres działania
1	Przedsiębiorstwo Usługowo- Projektowo-Handlowe „BUDMAR” ul. Na Skarpie 17 756-343 Koszalin	Powiat Gryfiński
2	Spółka Transportowo-Handlowa „IKAR” Kruszwini 7 74-300 Myślibórz	Powiat Gryfiński
3	„ALBEKO” Singer S.J. gm. Skrwilno 87-510 Kotowy	Powiat Gryfiński
4	EKOLOGIA FAIR PLAY Plewko-Grzegorzycy ul. Mickiewicza 2 74-400 Dębno	Powiat Gryfiński
5	Przedsiębiorstwo Budowlano- Usługowe „LECHBUD” Sp. z o.o. ul. A. Struga 82 b	Powiat Gryfiński

	70-777 Szczecin	
6	Zakład Usług Technicznych „ZAK” Wacław Zakęs ul. Kutrzeby 1/35 66-400 Gorzów Wlkp.	Powiat Gryfiński
7	MULTI TECH Ewa Glinka Przeclaw 66/5 72-005 Przeclaw	Powiat Gryfiński
8	„YARD” Sp. z o.o. ul. Pomorska 115 b 70-812 Szczecin	Powiat Gryfiński
9	Przedsiębiorstwa PHU „CARBON 2” os. Piastowskie 14a/9 62-200 Gniezno	Powiat Gryfiński
10	AM Trans Progres Sp. z o.o. ul. Sarmacka 7 61-616 Poznań	Powiat Gryfiński

Załącznik nr 3 Ankieta

WZÓR

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾ I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

1. Miejsce, adres

.....
.....

2. Właściciel/zarządca/użytkownik¹⁾:

a) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres

.....

3. Tytuł własności

.....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾

.....

5. Ilość (m², tony)³⁾

6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:

a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu⁵⁾

b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji

.....

8. Inne istotne informacje o wyrobach⁶⁾

.....

.....
(podpis)

Data

¹⁾ Niepotrzebne skreślić.

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

- 2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.
- 3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).
- 4) Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" - załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.
- 5) Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.
- 6) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

Uzasadnienie do Uchwały Nr XII /132/2016
Rady Gminy Widuchowa
z dnia 16 maja 2016 r.

Konieczność aktualizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Widuchowa na lata 2008-2032” wynika z potrzeby aktualizacji danych o ilości wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Widuchowa. „Program” ten musi być spójny z Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Gryfińskiego, oraz z przyjętym programem przez Radę Ministrów w 2002 roku a także z Planem Gospodarki Odpadami. Program ten nakłada na Gminę Widuchowa obowiązek oczyszczenia terenów gminy do roku 2032 z azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.